

 **STICHTING
Monumentenbezit**

De ruïnes van Monumentenbezit

Van kastelen tot ruïnes

In 2016 stootte het rijk 29 monumenten af die via de Nationale Monumentenorganisatie werden ondergebracht in een nieuw opgerichte stichting: Monumentenbezit. Waaronder een aantal bijzondere kasteelruïnes.

In de portefeuille van Monumentenbezit vind je vijf ruïnes: de ruïne van Teylingen, de ruïne van Strijen, de ruïne van Brederode, de ruïne van Nuwendoorn en de ruïne van (de burcht van) Oostvoorne. Hoe passen kasteelruïnes binnen de visie van Monumentenbezit? We delen graag onze aanpak!

Ruïnes vertellen een verhaal uit de geschiedenis en zijn het tastbare bewijs van oorlogshandelingen of (natuur)rampen. Ze geven een inkijkje in de pracht en grandeur van wat ooit is geweest.

Voordat we ingaan op onze beheerfilosofie, is het daarom van belang eerst een overzicht te geven van de geschiedenis van de vijf ruïnes.

Een korte bouwhistorie

tot en met de 17de eeuw

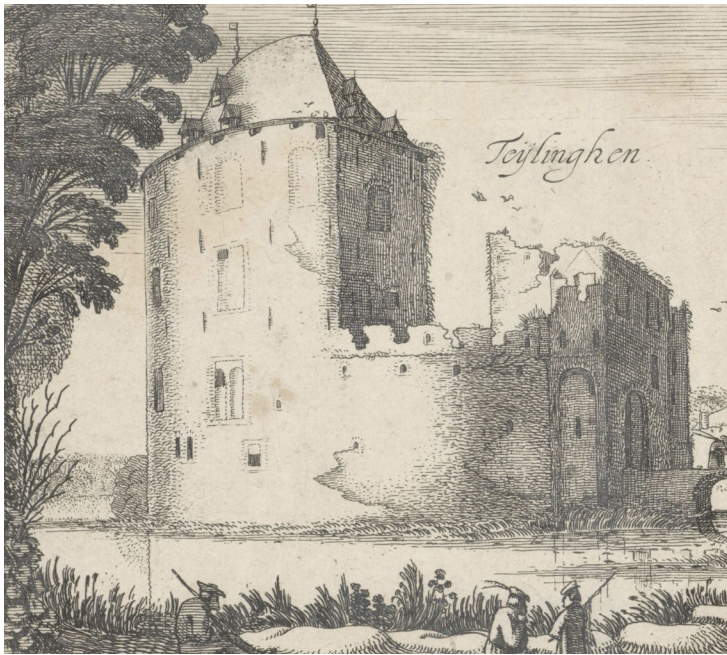

Ruïne van Teylingen

Kasteel Teylingen werd in de dertiende eeuw gebouwd door de heren van Teylingen. Zij hadden het land in leen van de graaf van Holland. Het is onbekend hoe het kasteel er toen uitzag en wanneer het precies is gebouwd. Wel is bekend dat het gebouw oorspronkelijk bestond uit een ringburcht met een woontoren en een poortgebouw. De brede gracht rondom het kasteel gaf het complex zijn defensieve kracht. Het kasteel had een strategische positie tussen Leiden en Haarlem. De toren is halverwege de dertiende eeuw vervangen door de huidige, gebogen donjon (woontoren).

Toen de familie Teylingen in 1283 uitstierf, kwam het kasteel weer in handen van de graaf van Holland. De toenmalige graaf van Holland, Floris V, maakte van het kasteel het bestuurscentrum van de houtvesterij van Holland. In 1329 werd Simon van Benthem (ca. 1290-1345) benoemd tot houtvester. Hij voerde in de winter van 1337-1338 herstelwerkzaamheden uit aan het kasteel. Een paar decennia later werden er grondige renovaties uitgevoerd door houtvester Jan van der Boechorst (ca. 1335-1396). De donjon, de gebouwen op de voorburcht én de poortgebouwen werden toen aangepakt. De sporen van deze renovaties zijn nog steeds zichtbaar.

In 1573 werd de donjon gedeeltelijk verwoest, waarna het tot ruïne verviel. Op een afbeelding uit 1596 is de ruïneuze toestand van het gebouw al te zien. Van 1605 tot 1614 volgde nog een periode van wederopbouw, waarbij de donjon een nieuwe kap kreeg, de vloeren werden vernieuwd en een extra haardpartij werd aangelegd. Dit is terug te zien op een prent uit 1616. De wederopbouw werd zo'n tien jaar later gestaakt, waarna een periode van verval intrad.

Prent uit 1616

Prent uit ca. 1775 - ca. 1840.

Toen er in 1677 brand uitbrak, werd er niets meer hersteld. De ruïne bestaat tegenwoordig nog uit een ringburcht, met de restanten van de woontoren en het poortgebouw. De restanten werden in 1803 tot monument verklaard en zo'n 80 jaar later geschonken aan het Rijk. Er begon een lange periode van consolidatie, onderzoek en restauratie.

Ruïne van Strijen

Kasteel Strijen verrees ook in de dertiende eeuw. Om precies te zijn, ving de bouw aan in 1288, toen Willem IV van Strijen het terrein kocht. Oorspronkelijk stonden er op het terrein een hoofdburcht, met een voorburcht en een enkele gracht. Het kasteel stond op een strategische plek, namelijk op de grens van twee gebieden: de voorburcht op het grondgebied van het graafschap Holland en de hoofdburcht in het hertogdom Brabant.

In 1321 kreeg het kasteel primair de functie van woonhuis, toen edelman Willem van Duvenvoorde er zijn hoofdresidentie van maakte. Dit ging gepaard met een grootschalige verbouwing. Onder Willem van Duvenvoorde werd een aantal nieuwe gebouwen toegevoegd. Ook liet hij een tweede watergracht aanleggen. Het kasteel bestond toen uit een rechthoekige waterburcht van drie verdiepingen hoog.

Na het overlijden van Van Duvenvoorde in 1353, kwam het kasteel in handen van zijn bastaardzoon Willem van Oosterhout, die er tot 1402 woonde. Nog geen twintig jaar later veranderde de Sint-Elisabethsvloed het gebied in een moeras. De stijging van het water moet de bewoonbaarheid negatief beïnvloed hebben.

Toch werden er in de 16de-eeuw onderhouds- en herstelwerkzaamheden uitgevoerd. Het kasteel was bewoonbaar, maar had geen vaste bewoner. In 1573 raakte het kasteel door het beleg van de Spanjaarden ernstig beschadigd. Van volledig herstel werd afgezien. Strijen verviel tot ruïne, zoals je op de prent uit 1656 ziet.

Prent uit 1656

Vanaf begin 17de-eeuw werden de overgebleven materialen gebruikt door bewoners uit Oosterhout voor de bouw van woningen. Wat er nu nog resteert is een deel van de hoektoren. Bijzonder is dat de ruïne al in 1753 is geconsolideerd. Tussen 1885 en 1887 zijn er op beperkte schaal consolidatiewerkzaamheden uitgevoerd. Op verschillende plaatsen is toen muurwerk aangeheeld.

